

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในอดีตที่ผ่านมา เกษตรกรไทยได้ทำการเกษตรแบบหลากหลาย ใช้ประโยชน์จาก ความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ สามารถพึ่งพิงตัวเองได้โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่และอาศัย ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายทอดสืบต่อกันมา จนกระทั่งมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 1-7 (พ.ศ. 2504-2539) ที่เน้นการเพิ่มผลผลิตโดยใช้ปัจจัยการผลิตจากภายนอก เช่น ปุ๋ยเคมี สารเคมีป้องกันและกำจัดโรค และเครื่องจักรกลการเกษตร เป็นต้น

การผลิตทางการเกษตรได้เปลี่ยนจากการผลิตแบบหลากหลายเพื่อเลี้ยงชีพส่วนที่เหลือ จึงขายมาเป็นการผลิตเพื่อการพาณิชย์และการส่งออก การพัฒนาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อ ประเทศไทยหลายด้าน คือ ด้านการลงทุนและผลตอบแทน การใช้สารเคมี คือปุ๋ยเคมีและสารกำจัด ศัตรูพืชต้องนำเข้าจากต่างประเทศมีราคาสูง ทำให้เกษตรกรต้องเสียเงินเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ราคา ผลผลิตกลับต่ำลงทำให้เกษตรกรต้องประสบกับภาวะขาดทุนเป็นหนี้สิน ด้านสิ่งแวดล้อม การเกษตร การใช้ปุ๋ยเคมีในปริมาณมากทำให้ดินมีสภาพเป็นกรดสูง ธาตุอาหารในดินไม่เกิด ประโยชน์ต้องเพิ่มปริมาณการใช้ปุ๋ยเพื่อให้ผลผลิตเท่าเดิม ศัตรูพืชสามารถสร้างภูมิคุ้มกันต่อ สารเคมีทำให้ต้องเพิ่มปริมาณและความเข้มข้นของสารเคมี ด้านสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภค เกษตรกรได้รับพิษจากการสัมผัสโดยตรง ส่วนผู้บริโภคได้สารพิษที่ตกค้างในอาหาร ทำให้ เจ็บป่วยได้ ด้านเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ การกีดกันทางการค้าจากต่างประเทศเนื่องจาก สารเคมีที่ตกค้าง การนำเข้าสารเคมีต้องสูญเสียเงินหลายหมื่นล้านบาท รัฐต้องสูญเสียงบประมาณ ในการควบคุมสารเคมีและการรักษาผู้ป่วยเนื่องจากสารพิษตกค้างในอาหารและการสัมผัสโดยตรง ประเทศไทยยังไม่มีแหล่งวัตถุดิบที่จะนำมาผลิตปุ๋ยเคมีในเชิงพาณิชย์ได้จึงทำให้ต้องนำเข้าปุ๋ยเคมี จากต่างประเทศเป็นหลัก โดยในช่วง พ.ศ. 2537-2546 มีปริมาณการนำเข้าปุ๋ยเคมีปีละประมาณ 3.18- 3.84 ล้านตัน มีมูลค่าสูงถึง 13,049-25,747 ล้านบาท และมีปริมาณการนำเข้าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

นโยบายของรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาความยากจนของเกษตรกรใน ระดับรากหญ้า มีสาระสำคัญเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ คือ ส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน เกษตร ทางเลือก และเกษตรอินทรีย์ การผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์

และครัวโลก และยังสามารถให้ ปี 2547 เป็นปีแห่งความปลอดภัยด้านอาหาร การส่งเสริมจากหน่วยงานของรัฐทั้งในส่วนกลางและท้องถิ่น กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานพัฒนาที่ดิน องค์การบริหารส่วนตำบลฯ และภาคเอกชนต่างรณรงค์ให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนหรือลดการใช้ ปุ๋ยเคมีและสารเคมีลง เพื่อความปลอดภัยทั้งตัวเกษตรกรเองและผู้บริโภค

ตำบลวังโรงใหญ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา (องค์การบริหารส่วนตำบลวังโรงใหญ่, 2555) มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 111.3 ตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือน 2,163 ครัวเรือน ประชากรทั้งหมด 7,826 ราย เป็นชาย 3,982 คน หญิง 3,844 คน แยกเป็นพื้นที่การเกษตร (องค์การบริหารส่วนตำบลวังโรงใหญ่, 2553) โดยประมาณ 40,404 ไร่ แยกเป็นนาข้าว 11,077 ไร่ พืชไร่ (มันสำปะหลัง อ้อย ข้าวโพด) 29,040 ไร่ และอื่นๆ 287 ไร่ มีครัวเรือนเกษตร 1,106 ครัวเรือน เกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยเคมีต่อปีโดยเฉลี่ยไร่ละ 50 กิโลกรัม ซึ่งเท่ากับว่าในพื้นที่ตำบลวังโรงใหญ่มี ปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีทั้งสิ้นประมาณ 2,000 ตัน (สมศักดิ์ ตรงจิตติก, 2555) ต้องเสียเงินค่าปุ๋ยเคมี จำนวนหลายสิบล้านบาทและบางครั้งยังพบกับปัญหาปุ๋ยเคมีปลอมปน ด้อยคุณภาพ เกษตรกรจึงได้ รวมกลุ่มกันตั้งชื่อกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพตำบลวังโรงใหญ่ เพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์ขึ้นใช้เอง เพื่อ ความปลอดภัย ลดต้นทุนการผลิตใช้วัสดุที่เหลือใช้จากการเกษตรหรือวัตถุดิบในท้องถิ่นให้เกิด ประโยชน์ แต่การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรยังมีปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานกลุ่ม การผลิตและการตลาด ที่ต้องมีการแก้ไขเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ และพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มจึง จำเป็นต้องมีการศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น และหาแนวทางพัฒนาเพื่อนำไปสู่การแนวทางการ พัฒนากลุ่มให้มีความเข้มแข็ง ยั่งยืน และพึ่งพาตนเองได้ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของสมาชิกกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพตำบล วังโรงใหญ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

2.2 เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพตำบลวังโรงใหญ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

2.3 เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคของกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพตำบลวังโรงใหญ่ อำเภอ สีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

2.4 เพื่อหาแนวทางการพัฒนากลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพตำบลวังโรงใหญ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 สถานที่ศึกษา กำหนดเฉพาะกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพตำบลวังโรงใหญ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

3.2 ประชากร/แหล่งข้อมูล

3.2.1 ในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของสมาชิกกลุ่มใช้เอกสารทะเบียนสมาชิกกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพตำบลวังโรงใหญ่ จำนวน 270 คน

3.2.2 ในการศึกษาสภาพการดำเนินงานของกลุ่มใช้คณะกรรมการกลุ่ม สมาชิกกลุ่ม และผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลวังโรงใหญ่ จำนวน 5 คน และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บันทึกการประชุมกลุ่ม บัญชีรายรับรายจ่ายกลุ่ม ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์การบริหารส่วนตำบลวังโรงใหญ่

3.2.3 ในการศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางการพัฒนากลุ่ม โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากกลุ่ม ได้แก่ คณะกรรมการกลุ่ม สมาชิกกลุ่ม ผู้นำชุมชน ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่จากสำนักงานเกษตรอำเภอสีคิ้ว ตัวแทนเกษตรกรในพื้นที่จำนวน จำนวน 15 คน

3.3 ขอบเขตประเด็นที่สนใจศึกษาประกอบด้วย

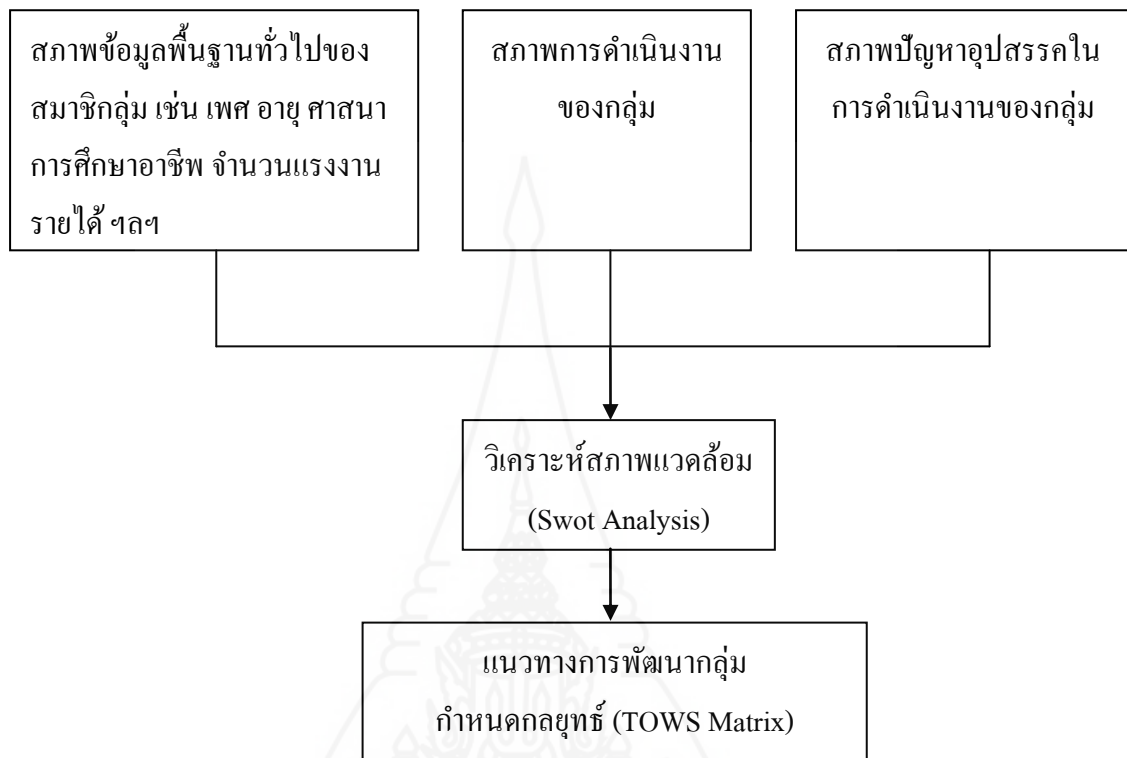
3.3.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของสมาชิกกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพตำบลวังโรงใหญ่

3.3.2 สภาพการดำเนินงานของกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพตำบลวังโรงใหญ่

3.3.3 สภาพปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพตำบลวังโรงใหญ่

3.3.4 แนวทางการพัฒนากลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพตำบลวังโรงใหญ่

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 กลุ่ม หมายถึง กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพตำบลวังโรงใหญ่

5.2 คณะกรรมการกลุ่ม หมายถึง สมาชิกกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่ได้รับความไว้วางใจจากสมาชิกกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์เลือกให้เป็นผู้นำหรือผู้บริหารการดำเนินงานกลุ่มซึ่งประกอบด้วยตำแหน่งต่างๆ ได้แก่ ประธาน รองประธาน คณะกรรมการ เลขานุการ เภรณูญิก และประชาสัมพันธ์

5.3 สมาชิกกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ หมายถึง คนที่เป็นสมาชิกกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์และไม่ได้รับการคัดเลือกเป็นคณะกรรมการกลุ่ม

5.4 ปุ๋ยอินทรีย์ หมายถึง ปุ๋ยที่ได้จากอินทรีย์วัตถุซึ่งได้แก่ วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ซากพืชซากสัตว์ และสิ่งขับถ่ายจากสัตว์นำมาผสมคลุกเคล้ากันโดยใช้จุลินทรีย์ที่มีประโยชน์ในการย่อยสลาย ได้สารอาหารที่มีประโยชน์ต่อพืช

5.5 การพัฒนา หมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพตำบลวังโรงใหญ่ ให้สามารถแก้ปัญหาการดำเนินงาน เพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการผลิต มุ่งปรับปรุงกระบวนการกลุ่มจากธุรกิจเล็กๆ ในชุมชนเป็นวิสาหกิจชุมชนที่มีความสามารถในการบริหารงานได้ เป็นกลุ่มที่มีความเข้มแข็งยั่งยืนและพึ่งพาตนเองได้

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 คณะกรรมการกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพตำบลวังโรงใหญ่ ได้แนวทางในการพัฒนาด้านการบริหารงานมาใช้ในการจัดการทรัพยากรด้านต่างๆ ได้แก่ คน เงิน วัสดุคิบ และ การปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มมากที่สุด มีความรักสามัคคี เสียสละ ซื่อสัตย์สุจริตต่อองค์กร เพื่อความเข้มแข็งของกลุ่มอย่างยั่งยืน

6.2 คณะกรรมการสามารถนำแนวทางในการพัฒนาด้านการตลาดปุ๋ยอินทรีย์มาใช้ในการรักษาตลาดปุ๋ยอินทรีย์ในพื้นที่ และเพิ่มช่องทางการตลาดสู่ตลาดภายนอกพื้นที่เพื่อเพิ่มยอดขายปุ๋ยอินทรีย์ของกลุ่ม

6.3 คณะกรรมการสามารถนำแนวทางในการพัฒนาด้านการผลิตมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การใช้ทรัพยากรเพื่อการผลิตอย่างคุ้มค่า ได้แก่ แรงงาน เครื่องไม้เครื่องมือ และอาคารผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ได้ปุ๋ยอินทรีย์ที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับจากทุกภาคส่วน

6.4 คณะกรรมการได้ทราบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานและแนวทางแก้ไขที่มาสู่การแก้ไขอย่างเป็นกระบวนการอย่างมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ได้แก่ คณะกรรมการ สมาชิกกลุ่ม เกษตรกร เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขเพื่อความเข้มแข็ง ยั่งยืนและพึ่งพาตนเองได้ของกลุ่มต่อไป

6.5 องค์การบริหารส่วนตำบลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถใช้ข้อมูลจากแนวทางการพัฒนา กลุ่ม เพื่อการสนับสนุนงบประมาณและให้ความรู้ทางวิชาการที่เป็นความต้องการของกลุ่มอย่างแท้จริง